

Mediataitoja maakuntaan

Loppuraportti 1.9.2015-30.6.2016

Rovaniemen kaupunginkirjasto-Lapin maakuntakirjasto

Mediataitoja maakuntaan 1.9.2015-30.6.2016

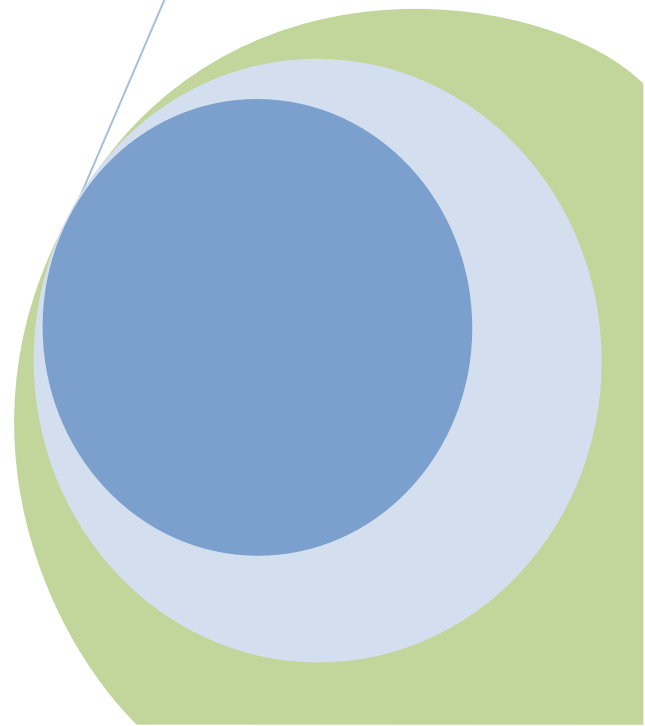
Projektipäällikkö: Tuija Jerndahl

Projektitunnus 2015: 5005/9810

Projektitunnus 2016: 3699/3204

Tuija Jerndahl

21.6.2016

Sisällysluettelo

1. Projektin kuvaus	3
Hankkeen taustaa	
Hankkeen kohderyhmät	
Hankkeen tavoitteet	
2. Projektin toteutus ja tuotokset	4
Kirjastovierailut	
Markkinointisuunnitelma	
Materiaalipankki	
Hankkeen päätöstilaisuus	
3. Projektin aikataulu	6
4. Projektin resurssit	7
Projektiryhmä	
Projektin rahoitus	
5. Projektin riskit	8
6. Projektin seuranta, raportointi ja arviointi	9
7. Tilastotiedot	11
8. Mediataidot Lapin kirjastoissa	12

1. Projektin kuvaus

Hankkeen taustaa:

Henkilökunnan mediataidot ovat keskeinen osa tulevaisuuden kirjastopalveluita, ja korostuvat mm. kirjaston ja koulun välisessä yhteistyössä, missä kirjastojen toimintojen ja palveluiden tulisi tukea tulevaisuuden oppimistavoitteita. Hankkeessa vastattiin Lukuintoa Lapissa -hankkeessa (1.9.2014-31.8.2015) ilmenneisiin tarpeisiin vahvistaa Lapin kirjastojen mediaosaamista. Parhaiten tämä tapahtui paikan päällä toteutetulla osallistavalla työpajamuotoisella koulutuksella.

Kirjastojen e-aineistoja ja mediasisältöjä tulee myös markkinoida aktiivisemmin, jotta asiakkailla olisi tietämys siitä, mitä kirjastoista löytyy. Aineistojen käytön rinnalla yleistyy myös sisältöjen oma tuottaminen mm. osana kirjastopalveluiden markkinointia ja yhteistyötä muiden tahojen kanssa. Henkilökunnan mediataitojen tukeminen vahvistaa siten myös Lapin kirjastojen imagoa kehittyvinä kirjastoina ja kiinnostavina yhteistyökumppaneina.

Sähköiset sisällöt yleisiin kirjastoihin -hankkeessa (2011-2014) on laadittu e-aineistostrategia, joka on esitelty Opetus- ja kulttuuriministeriölle ja Yleisten kirjastojen neuvostolle. Hyväksytyin strategian pohjalta on valmistumassa toimenpidesuunnitelma, joka sisältää sekä yhteisesti sovittuja valtakunnallisia linjauksia että vaihtoehtoisia toteuttamistapoja. Toimenpidesuunnitelmassa todetaan, että yleisten kirjastojen oma aktiivinen rooli e-aineistojen hankinnan, hallinnan ja jakelutapojen suhteen on oleellisen tärkeää (<http://sahkoisetsisallot.kirjastot.fi/>).

Hankkeen kohderyhmät:

Hankkeen kohderyhmänä oli ensisijaisesti maakunnan kirjastojen henkilökunta, mutta myös asiakkaat. Hankkeen koulutuksiin osallistuneista kirjastoammattilaisista muodostui maakunnallinen asiantuntijaverkosto, joka voi hyödyntää hankkeessa opittua myös jatkossa. Asiakkaille kohdennettu tiedotus, opastus ja markkinointitoimenpiteet kohdennettiin tapauskohtaisesti valituille asiakasryhmille. Toimenpiteitä kohdennettiin kouluille ja päiväkodeille, avoimesti kirjaston asiakkaille sekä yhteistyössä Lapin yliopiston kanssa opiskelijoille.

Hankkeen tavoitteet:

Hankkeen tavoitteena oli, että koko Lapin kirjastojen henkilökunta osaa opastaa asiakkaita heidän e-aineistotarpeissaan sekä tekniikan että sisältöjen osalta. Jatkossa hankkeessa koulutetut henkilöt muodostavat maakunnallisen asiantuntijaverkoston mediasisältöjen ja e-aineistojen hankinnassa sekä käytön opastamisessa asiakkaille.

Toinen tavoite oli markkinoida kirjastoa ja saada asiakkaiden tietoisuuteen kirjastojen laajeneva palvelutarjonta. Tietämys asiakaskunnan tarpeista syntyy lähellä arjen toimintaa, ja siten voidaan luoda ratkaisuja, jotka palvelevat kirjastojen asiakkaita. Valtakunnallisesti hanke liittyy laajempaan tavoitteeseen lisätä kansalaisten teknisiä ja sisällöllisiä valmiuksia käsitellä erilaisia mediasisältöjä.

Mediataitoja maakuntaan -hanke täydensi valtakunnallista Sähköiset sisällöt yleisiin kirjastoihin - hanketta viemällä sen tavoitteita käytäntöön Lapin kirjastoissa.

2. Projektin toteutus ja tuotokset

Kirjastovierailut

Hankkeessa vierailtiin Lapin kirjastoissa opastamassa henkilökuntaa e-aineistojen ja muiden mediasisältöjen käytössä ja tuottamisessa. Vierailut kestivät yhden työpäivän, ja niiden ohjelma sisälsi sekä tiedon jakamista että itsenäistä työpajamuotoista työskentelyä. Työpajatyöskentelyssä hyödynnettiin kirjastojen omia laitteita ja Rovaniemen kaupunginkirjaston-Lapin maakuntakirjaston lainattavia tabletteja.

- Kirjastovierailu 29.10.2015 Ivalo
- Kirjastovierailu 6.11.2015 Muonio
- Kirjastovierailu 3.12.2015 Salla
- Kirjastovierailu 28.1.2016 Tornio
- Kirjastovierailu 16.2.2016 Rovaniemi

- E-aineistot, sarjakuva ja mediavinkkaus 17.3.2016 Kemi
- Mediakasvatus, satujooga ja vinkkaus päiväkodeille 16-18.5.2016 Kolari

Kirjastovierailuilla puhuttiin e-aineistoista, harjoiteltiin niiden käyttöä ja käytön opastusta, saatiin vinkkejä e-aineistojen markkinointiin sekä tutustuttiin helppojen mediasisältöjen tuottamiseen verkkoon osana kirjaston asiakaspalvelua ja näkyvyyttä. Käytössä olivat mobiililaitteet ja välineenä Instagram (+ Facebook). Kirjastovierailuille asetettiin osaamistavoite, joka konkretisoitui ennakkoon tai kirjastovierailujen alussa tehdyllä mediataitoihin liittyvällä kyselyllä. Kyselyn palattiin uudelleen hankkeen päättyessä.

Rovaniemen kaupunginkirjaston-Lapin maakuntakirjaston vinkkarit olivat mukana kirjastovierailuilla. Näin jatkettiin Lukuintoa Lapissa -hankkeen käynnistämää ja erittäin tarpeelliseksi havaittua maakunnallista vinkkausta. Kirjastovierailujen lisäksi järjestettiin vierailut Kemiin ja Kolarin. Kemissä teemoina olivat e-aineistot ja sarjakuva, Kolarissa taas mediavinkkaus ja mediakasvatus päiväkotihenkilöstölle. Vierailut toteutuivat maakunnallisena yhteistyönä Kemin ja Kolarin kirjastojen kanssa.

Markkinointisuunnitelma

Hankkeessa laadittiin vuosikello, ja tuotettiin materiaalia e-aineistojen yhtenäiseen markkinoimiseen. Vuosikello sisältää teemaviikot/päivät tai kampanjat, joita voi hyödyntää e-aineistojen ja mediasisältöjen markkinoinnissa. Toimenpiteet voivat olla esimerkiksi osallistumista valtakunnallisiin kampanjoihin tai toteutua osana kouluyhteistyötä. Tavoitteena on tuoda kirjastoa ja kirjaston digitaalisia aineistoja esille tuoreesti ja kiinnostavasti.

Markkinointitoimenpiteet:

- Koko kansa lukee 7-27.9.2015 (valtakunnallinen yhteistyö)
- SeniorSurf 6.10.2015 (valtakunnallinen yhteistyö)
- Pohjoismainen kirjastoviikko, sanataiteen työpajat 10.11.15 (pohjoismainen yhteistyö)
- Hassun Hatuntekijän teekutsut + elokuvaesitys 21.11.15: osallistuminen kansainväliseen ravintolapäivään
- Sarjivinkkaukset Rovaniemellä 22.1.16 ja 2.2.16
- Kirjatrailerityöpaja 3.2.2016 Rovaniemi: kirjastohenkilöstö ja Lay:n opiskelijat
- Mediataitoviikko 8-14.2.2016: mediavinkkaukset ja e-aineistopiste
- Rovaniemen kaupunginkirjaston mediakasvatuksen esittely 22.2.2016 Lay:n mediakasvatuksen opiskelijoille → yliopistoyhteistyö jatkossa
- ADW muotoiluviikon tapahtumat Rovaniemen pääkirjastolla 22-28.2.2016: Kalton muotoilunäyttely ja taskuelokuvatyöpaja 24.2.16 (pläraanimaatio)
- Fotohaiga-työpaja Rovaniemen pääkirjaston kirjoittajatreffeillä 6.4.16
- Hanke-esittely YKN kevätkokouksessa Rovaniemellä 7.4.16
- Lukuviikko 18-24.4.2016: mediavinkkaukset ja virtuaalivinkkaukset
- Hanke-esittely ja työpajat Oulun kaupunginkirjastolla 20.5.16
- Roald Dahl 100 vuotta! synttärjuhlat + satutunti + elokuvaesitys: osallistuminen kansainväliseen ravintolapäivään 21.5.16 ja hankkeen päätöstilaisuus

Markkinointimateriaalit:

Markkinointimateriaalin avulla tehdään e-aineistot ja niihin liittyvät palvelut näkyväksi erityisesti kirjastotilassa. Materiaalin suunnittelussa otettiin huomioon valtakunnallinen yhteistyö ja hyödynnettiin Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan osaamista. Materiaalien graafisesta suunnittelusta vastasi hankkeeseen palkattu tuore taiteen maisteri Anna-Mari Nukarinen (TaM). Graafisen ilmeen taustalla on ajatus digitaalisen tiedon kulusta binäärilukuina eli ykkösinä ja nolliina. Värimaailma noudattelee Lapin verkkokirjaston Arena-kuosin väriskaalaa ja käytössä on valtakunnallinen e-kirjaston logo.

Markkinointimateriaalit saatettiin Lapin kirjastojen käyttöön. Tulostettavat materiaalit ovat saatavilla materiaalipankissa, ja esimerkkimateriaalit sekä hankkeen budjetista painatetut kirjanmerkit postitettiin 11.1.2016 kaikkiin Lapin kirjastoihin. Kirjanmerkkejä painatettiin lisää ja toimitettiin edelleen Lapin kirjastoille 18.4.2016.

Materiaalipankki

Materiaalipankkiin (Google Drive) on koottu hankedokumentteja sekä vuosikello, koulutuspäivien materiaalit ja e-aineistoihin liittyvät tulostettavat markkinointimateriaalit. Kaikki materiaalit ovat Lapin kirjastojen käytettävissä ja täydennettävissä. Hankkeen e-aineistopinssit jaettiin kirjastovierailujen yhteydessä koulutuspäiviin osallistuneille.

Hankkeen koulutustilaisuus

Rovaniemellä järjestettiin 28.4.2016 hankkeen alueellinen koulutustilaisuus, johon kutsuttiin valtakunnallisia asiantuntijoita. Tilaisuudessa jaettiin hyviä käytänteitä kirjastojen e-aineistoihin ja sähköiseen lukemiseen, mediakasvatukseen ja tapahtumalliseen sosiaaliseen kirjastoon liittyen. Asiantuntijoita olivat mm. Helsingin kaupunginkirjaston informaatikko Marja Hjelt aiheenaan e-aineistot ja sähköinen lukeminen sekä FT Laura Hokkanen Mikkelin ammattikorkeakoulusta aiheenaan sosiaalinen kirjasto. Lisäksi kuultiin alueellisesti käytännön esimerkkejä mediakasvatukseen ja e-aineistoihin liittyvästä toiminnasta. Koulutuspäivän luento-osuuksia oli mahdollista seurata myös etäyhteydellä.

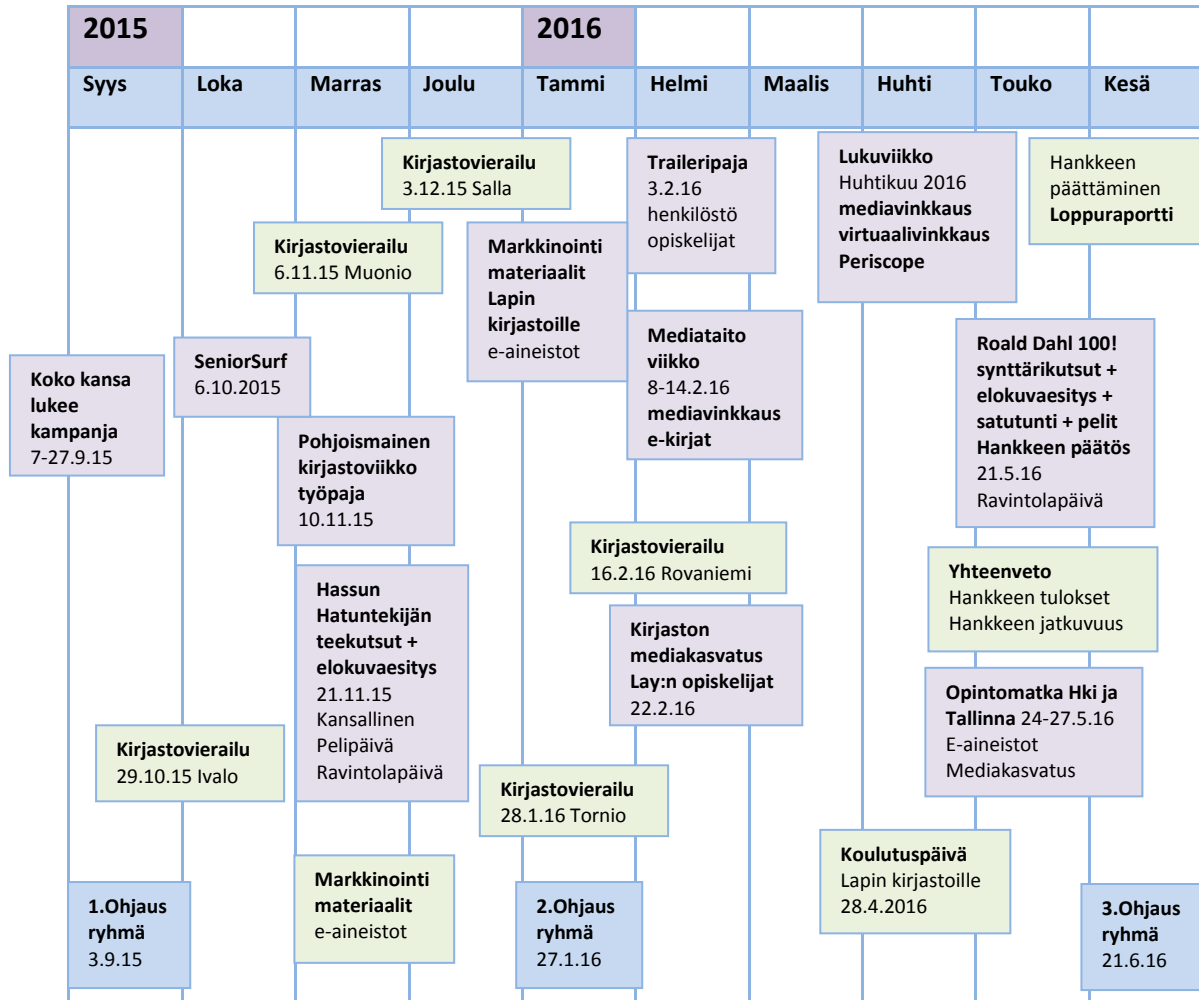
3. Projektin aikataulu

Hankkeen alueellinen toiminta käynnistyi syksyllä 2015 maakunnallisilla kirjastovierailuilla, ja paikallisesti hanke käynnistyi Koko kaupunki lukee -kampanjan myötä 7-27.9.15. Syksyn kuluessa hankkeesta tuotettiin toimintaa valtakunnallisiin tapahtumiin, teemapäiviin tai -viikkoihin, jotka tukivat hankkeen tavoitteita. Uutena markkinointitoimenpiteenä testattiin kansainvälistä ravintolapäivää syksyn pelipäivänä 21.11.15 ja keväällä 21.5.16. Päivät kytkettiin kirjallisuuden kansainvälisiin merkivuosiin, ja niiden aikana tuotiin esiin kirjaston sähköisiä aineistoja.

Markkinointimateriaalit saatettiin syksyn 2015 kuluessa valmiiksi ja Lapin kirjastojen käyttöön. Kirjanmerkkejä painatettiin kaikille Lapin kirjastoille, ja myös muita esimerkkimateriaaleja postitettiin kirjastoihin. Lapin kirjastoissa otettiin vuoden 2015-2016 vaihteessa uudet materiaalit käyttöön mm. sanomalehtisalissa, ja kevään myötä kannustettiin kirjastoja hyödyntämään myös muita materiaaleja. Kevään 2016 teemaviikkojen aikana testattiin uusina toimintamuotoina mediavinkkausta ja virtuaalista vinkkausta monin eri välinein uusimpana lanseerauksena suoratoistopalvelu Periscope.

Keväällä 2016 toteutuivat viimeiset kirjastovierailut, hankkeen alueellinen koulutuspäivä 28.4.16 sekä opintomatka Tallinaan ja Helsinkiin 24-27.5.16. Valtakunnallisesti hankkeen toimintaa esiteltiin YKN kevätkokouksessa Rovaniemellä 7.4.16 sekä kutsuttuna Oulun kaupunginkirjaston koulutuspäivässä 20.5.16.

Mediataitoja maakuntaan hankkeen aikataulukaavio:

4. Projektin resurssit

Projektiryhmä

Hankkeelle nimettiin alueellinen ohjausryhmä, jonka tehtävänä oli ideoida ja tukea projektipäällikköä hankkeen tavoitteiden saavuttamiseksi. Ohjausryhmä kokoontui hankkeen aikana kolme kertaa (3.9.2015, 27.1.2016 ja 21.6.2016) keskustelemaan hankkeen etenemisestä ja hyväksymään hankkeen projektisuunnitelman, väliraportin ja loppuraportin. Ohjausryhmä on toiminut aktiivisesti, ideoinut ja antanut palautetta hankkeen toiminnasta. Lisäksi projektiryhmä on aktiivisella toiminnallaan edistänyt hankkeen tavoitteiden toteutumista myös hankkeen varsinaisen toiminnan ulkopuolella osana omia työtehtäviään.

Projektin rahoitus

Lapin aluehallintovirasto on myöntänyt hankkeelle 41 500 € valtionavustusta ajalle 1.9.2015-31.12.2016. Hanke on kirjastopoliittisten linjausten mukainen ja erittäin tarpeellinen. Hankkeen tavoitteet ovat Opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) linjausten mukaiset. Omarahoitusosuus muodostuu maakunnallisen kirjastohenkilöstön palkoista sekä Rovaniemen kaupunginkirjaston varattavan auton käytön kustannuksista. Taloustiedot täydentyvät hankkeen päätyttyä 30.6.2016.

Mediataitoja maakuntaan hankkeen kustannusarvio:

Mediataitoja maakuntaan	Budjetti €	Tot.2015 €	Tot.2016 €	Tot.21.6.16 €
Hankkeen kustannukset				
Henkilöstökulut 10 kk	34 800 €	13 762,85	23 566,13	37 328,98
Aineet, tarvikkeet, tavarat	800 €	83,13	546,99	630,12
Vuokrat	1 000 €	61,00		61,00
Matkakustannukset	3 000 €	1 257,85	1 447,81	2 705,66
Palvelujen ostot	1 000 €	472,86	269,12	741,98
Muut kustannukset	900 €			
Kustannukset yhteensä	41 500 €	15 637,69	25 830,05	41 467,74
Toimintatuotot				
OKM myönnetty avustus	41 500 €			
Oma rahoitus	4 150 €	5 913,44		
	45 650 €			

5. Projektin riskit

Mediataitoja maakuntaan projektin mahdolliset riskit:

Projektin riskit	Riskin vaikutukset	Riskiin varautuminen	Todennäköisyys
<ul style="list-style-type: none"> Projektin kohderyhmien motivoiminen uusien mediataitojen omaksumiseen epäonnistuu. 	<ul style="list-style-type: none"> Projektin tavoitteita ei hahmoteta, vaan ajatellaan uusien mediataitojen omaksumisen tuovan lisätyötä arjen kiireiden keskelle. e-aineistojen vähäinen käyttö ei kannusta oppimaan uutta. 	<ul style="list-style-type: none"> Aktiivinen yhteistyö kohderyhmien kanssa toiminnan suunnittelu- ja testausvaiheessa. Toimenpiteiden integrointi osaksi kirjastojen arkipäivää. Tiedon jakaminen ja esimerkin ottaminen muualla toimivista hyvistä käytännöistä. 	<ul style="list-style-type: none"> Riskin todennäköisyys on suuri. Kirjastovierailut / koulutuspäivät ovat saaneet positiivista palautetta. Uuden oppimiselle on selkeä tarve, joka tiedostetaan kirjastoissa. Koulutus on ollut käytännönläheistä, toiminnallista ja lähellä kirjastojen arkea. Vertaisoppiminen ja epämuodollisuus. Testatut toimenpiteet saaneet erittäin positiivista palautetta.

<ul style="list-style-type: none"> • Projektin kohderyhmien resurssipula. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lapin kirjastoista ei päästä osallistumaan hankkeen toimintaan ajanpuutteen, pitkien matkojen tai aiheutuvien kustannusten vuoksi. • Resurssipula vaikeuttaa tulosten jalkauttamista hankkeen päätyttyä. 	<ul style="list-style-type: none"> • Projektin toiminnan vieminen maakuntaan. • Projektin tulosten ja tuotosten kokoaminen materiaalipankkiin, mistä ne ovat Lapin kirjastojen saavutettavissa. 	<ul style="list-style-type: none"> • Riskin todennäköisyys on kohtalainen. • Toiminnan vieminen maakuntaan erittäin hyvä ratkaisu, joka helpottaa resurssipulaa. • Vain yksi kirjasto ei osallistunut koulutuksiin. • Kaikkiin haasteisiin ei hankkeessa voida vastata (kuntien päätöksenteko). • Sähköiset materiaalit ja etäyhteyksien käyttö tukevat tulosten saavutettavuutta.
<ul style="list-style-type: none"> • Projektin tulokset ja tuotokset eivät leviä käytäntöön maakunnassa. 	<ul style="list-style-type: none"> • Projektin jää Rovaniemi-keskeiseksi ja Rovaniemen kaupunginkirjaston tehtävä koko maakuntaa palvelevana yksikkönä jää toteutumatta. 	<ul style="list-style-type: none"> • Maakunnallisen asiantuntijaverkoston kokoaminen. • Projektin etenemisestä tiedottaminen Lapin kirjastojen yhteisillä foorumeilla. • Projektin toiminnan vieminen maakuntaan, tulosten ja tuotosten kokoaminen materiaalipankkiin sekä alueellinen koulutustilaisuus. • Valtakunnallinen tuki ja yhteistyö. 	<ul style="list-style-type: none"> • Riskin todennäköisyys on kohtalainen. • Projektin toiminnan vieminen maakuntaan edistää tulosten ja tuotosten käyttöönottoa. • Sähköinen materiaalipankki edistää tulosten ja tuotosten jakamista ja käyttöönottoa maakunnassa. • Valtakunnallinen yhteistyö on tuonut ajankohtaista tietoa. • Laadukkaat markkinointimateriaalit otettu käyttöön.

6. Projektin seuranta, raportointi ja arviointi

Hankkeen etenemistä ja projektisuunnitelman toteutumista on seurattu palaverissa ja ohjausryhmän kokouksissa. Kokousten välillä projektipäällikkö on pitänyt ohjausryhmää ja tarvittaessa muita tahoja ajan tasalla lähinnä sähköpostitse. Hankkeen toimenpiteistä on raportoitu Rovaniemen kaupunginkirjaston käytäntöjen mukaisesti. Hankkeessa tuotetut dokumentit on koottu hankekansioon sekä tallennettu sähköisinä verkkoon. Lisäksi on tuotettu sisältöjä hankkeen materiaalipankkiin (Google Drive).

Projekti on edennyt suunnitellussa aikataulussa, ja projektisuunnitelmassa mainitut toimenpiteet on toteutettu hankkeen tavoitteiden mukaisesti. Hankkeen toimenpiteistä kirjastovierailu maakuntaan ovat osoittautuneet erittäin toimiviksi, ja saaneet erittäin positiivista palautetta sekä osallistujilta itseltään että muilta kirjastoammattilaisilta. Koulutuspäivien sisällöt ovat olleet ajankohtaisia ja riittävän käytännönläheisiä vastaten arjen kirjastotyön tarpeisiin.

Testatut uudet toimintamallit kuten mediavinkkaus ja virtuaalivinkkaus ovat saaneet hyvää palautetta sekä kirjastoammattilaisilta että loppukäyttäjiltä, koulujen opettajilta ja oppilailta. Vastaavaa toimintaa toivotaan lisää sekä paikallisesti että maakunnallisesti. Virtuaaliset välineet ja sähköiset aineistot nähdään erittäin tärkeinä apuvälineinä niukkojen resurssien kanssa kamppaileville pienille kirjastoille sekä kouluille. Virtuaaliset palvelut ja mobiililaitteet ovat osa sekä tulevaisuuden koulua että kirjastoa, ja tukevat siten kirjastoja niiden laajenevissa tehtävissä. Hankkeessa testattuja välineitä/medioita olivat Instagram, Facebook, Periscope, YouTube, Video Show (editointiohjelma) ja videoneuvottelu. Jatkossa kirjastot voivat hyödyntää kyseisiä välineitä myös sisältöjen avaamisessa, tiedotuksessa ja markkinoinnissa.

Hanketta ja sen toimenpiteitä esiteltiin valtakunnallisesti YKN kevätkokouksessa 7.4.16 ja kutsuttuna Oulussa 20.5.16. Hanke nähtiin valtakunnallisesti kiinnostavana ja sen uudet toimintamuodot kuten tapahtumat, koulutukset ja sosiaalista mediaa hyödyntävät työpajat tuoreina ja innostavina. Hankkeessa testatut hyvät käytänteet täydennetään kirjastot.fi sivuston Tapahtumapankkiin. Myös hankkeen raikkaat markkinointimateriaalit ovat saaneet kiitosta niin alueellisesti kuin valtakunnallisesti.

Arvioinnin toteuttamiseksi projektipäällikkö laati kirjastohenkilöstön mediataitoja kartoittavan lyhyen kyselyn sekä koosteen kyselyn tuloksista. Hankkeen päättäneestä koulutuspäivästä kerätiin palautetta, jonka perusteella näyttää haasteelliselta järjestää sekä opettajia että kirjastoväkeä tyydyttävää yhteistä koulutusta. Kirjastohenkilöstön palaute oli innostunutta, mutta opettajien kriittisempää. Arviointia on pyydetty myös hankkeen toimenpiteisiin osallistuneilta henkilöiltä, ja kokonaisuudessaan palaute on ollut erittäin kannustavaa. Hankkeen toiminta on omalta osaltaan toteuttanut tavoitteita, joita tämän päivän ja tulevaisuuden kirjastolle asetetaan mm. uudistuvassa kirjastolaissa (1.1.2017) ja Lapin kirjastoille luodussa strategiassa. Hanke on tukenut myös kirjastohenkilöstön osaamisen ylläpitoa.

Hankkeen vaikuttavuutta on vaikea arvioida lyhyellä hankekaudella. Vaikutukset todentuvat viiveellä ja ovat todennäköisesti usean eri toimenpiteen yhteistä tulosta. Hankkeen voidaan todeta madaltaneen kynnystä käyttää mediaa/sosiaalista mediaa, ja useissa kirjastoissa on otettu käyttöön uusia välineitä kuten Instagram, YouTube tai editointiohjelma Video Show. Mediataidot mm. e-aineistojen käytön opastuksessa ovat arkipäiväistyneet. Myös aineistojen monipuoliseen markkinointiin on kiinnitetty huomiota.

Projektin toimenpiteistä on tiedotettu Rovaniemen kaupunginkirjaston – Lapin maakuntakirjaston tiedotuskanavia hyödyntäen. Projektin luonteesta johtuen tiedotus on ollut lähinnä kirjastoalan sisäistä, ja näkyvyys mediassa on painottunut hankkeen kaikille avoimiin tapahtumiin. Näkyvyyttä on tavoiteltu osallistumisella valtakunnallisiin teemaviikkoihin ja erilaisiin tapahtumiin, ja näkyvyyteen on panostettu pääosin sähköisesti ja sosiaalisessa mediassa. Valtakunnallista näkyvyyttä vahvistetaan sähköisellä raportoinnilla hankerekisteriin.

7. Tilastotiedot

Hankkeen toiminta käynnistyi syksyllä 2015, mutta valtaosa tapahtumista keskittyi kevätkaudelle 2016. Toiminta on pääosin tuotettu hankkeesta yhteistyössä Rovaniemen kaupunginkirjaston sekä muiden Lapin kirjastojen kanssa muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta. Osallistujamäärät ovat osin olleet vaatimattomat, mutta maantieteellinen kattavuus hyvä. Kirjastovierailuille osallistuttiin kaikista Lapin kirjastoista paitsi Keminmaan kirjastosta.

Mediataitoja maakuntaan	ohjaus	osallistujat	osallistuneet kunnat
2015			
Koko kansa lukee 7-27.9.15	2	31	Roi, Lyseonpuiston lukio
Kirjastovierailu Ivalo/Inari 29.10.15	2	5	Inari,Utsjoki,Roi
Kirjastovierailu Muonio 6.11.15	3	7	Enontekiö,Kittilä,Muonio,Roi
Hassun Hatuntekijät teekutsut 21.11.15	2	53	Roi, avoin
Teehuoneen sihinät 30.11.15	1	166	Roi, avoin
Kirjastovierailu Salla 3.12.15	3	7	Kemijärvi,Salla,Roi
Tuunaa omaa aikaa-työpaja 14.12.15	1	7	Roi, kirjaston sanataideryhmä
Yhteensä		276	

Mediataitoja maakuntaan	ohjaus	osallistujat	osallistuneet kunnat
2016			
e-aineistojen markkinointi 11.1.16	2	25	Lapin kirjastot
Sarjivinkkaus 22.1.16	1	16	Roi Muurolan kirjasto
Kirjastovierailu Tornio 28.1.16	3	12	Kemi,Kolari,Pello,Simo,Tervola Tornio,Ylitornio,Roi
Sarjivinkkaus 2.2.16	1	16	Roi Muurolan kirjasto
Traileripaja/kirjastohenkilöstö 3.2.16	3	19	Kemijärvi,Roi,Tornio,Lay
Mediataitoviikko/mediavinkkaus 8.2.16	2	25	Roi pääkirjasto
Mediataitoviikko/mediavinkkaus 9.2.16	3	53	Roi pääkirjasto
Mediataitoviikko/mediavinkkaus 10.2.16	3	59	Roi pääkirjasto
Mediataitoviikko/mediavinkkaus 12.2.16	2	94	Roi Saarenkylän kirjasto
Mediataitoviikko/e-kirjapiste 8.2.16	1	10	Roi pääkirjasto
Mediavinkkaus 15.2.16	3	18	Roi pääkirjasto
Kirjastovierailu Rovaniemi 16.2.16	3	16	Ranua,Roi,Sodankylä,Tervola
Mediavinkkaus 19.2.16	1	25	Roi Saarenkylän kirjasto
Mediaeducation 22.2.16	3	13	Roi,Lay:n kans.väl.opiskelijat
Mediavinkkaus 17.3.16	3	110	Kemi, Syväjärven koulu
Fotohaiga työpaja 6.4.16	1	3	Roi pääkirjasto,kirjoittajapiiri
Hanke-esittely YKN kevätkokous 7.4.16	2	40	Rovaniemi
Lukuviikko/mediavinkkaus 18.4.16	3	55	Roi pääkirjasto

Lukuviikko/videovinkkaus 19.4.16	3	22	Roi/Posio, Ivalo
Lukuviikko/mediavinkkaus 20.4.16	3	41	Roi pääkirjasto
Lukuviikko/Periscopevinkkaus 20.4.16	3	13	Roi/Ounasjoen koulu
Lukuviikko/mediavinkkaus 21.4.16	3	21	Roi pääkirjasto
Lukuviikko/videovinkkaus 22.4.16	1	25	Roi/Tervola
Koulutuspäivä 28.4.2016	6	38	Lapin kirjastot
Periscopevinkkaus 16.5.16	3	13	Roi/Ounasjoen koulu
Mediakasvatus + satujooga 17.5.16	2	39	Kolarin päiväkodit
Mediakasvatus + satujooga 18.5.16	1	39	Kolarin päiväkodit ja kirjasto
Vinkkaus/mediavinkkaus 18.5.16	1	79	Kolarin alakoulu
Hanke-esittely + työpajat 20.5.16 Oulu	2	23	Oulun kaup.kirjasto, kans.väliset
			vieraat Kontupohjasta (Venäjä)
Päätöstilaisuus/ravintolapäivä 21.5.16	3	52	Roi pääkirjasto
Roald Dahl 100 vuotta synttärät + satutunti			
+ elokuvaesitys			
Yhteensä		1009	

8. Mediataidot Lapin kirjastoissa

Mediataitojen tukeminen yleisissä kirjastoissa toteuttaa osaltaan Opetus- ja kulttuuriministeriön kirjastopolitiikkaa, jonka tavoitteena on osallisuuden ja aktiivisen toimijuuden vahvistaminen. Mediakasvatus ja mediataidot nojaavat vankasti kirjaston perinteiseen arvopohjaan, yksilön tiedollisten ja sivistyksellisten perusoikeuksien edistämiseen. Mediakasvatuksen ja mediataitojen tukemisen avulla kirjastot edistävät yhdenvertaista pääsyä monikanavaisen tietoon, tukevat omaehtoista oppimista ja opiskelua sekä vahvistavat mahdollisuuksia monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen.

Kirjastolaki määrittelee yleisten kirjastojen kirjasto- ja tietopalveluiden tavoitteeksi ”edistää väestön yhtäläisiä mahdollisuuksia sivistykseen, kirjallisuuden ja taiteen harrastamiseen, jatkuvaan tietojen, taitojen ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseen, kansainvälistymiseen ja elinikäiseen oppimiseen. Kirjastotoiminnassa tavoitteena on edistää myös virtuaalisten ja vuorovaikutteisten verkkopalveluiden ja niiden sisältöjen sivistyksellistä kehittymistä” (Kirjastolaki 904/1998).

Kirjaston tehtävä: Yksilön tiedollisten ja sivistyksellisten perusoikeuksien edistäminen

Mediataidot, jotka kaikki hallitsevat paikallisesti	Edistyneemmät mediataidot → maakunnalliset vastuhenkilöt
tiedonhaun opastus	
verkkokirjasto: perustiedot, käyttö ja käytön opastus	verkkokirjasto: päivittäminen
e-aineistot: käyttö ja käytön opastus	e-aineistoihin liittyvä erityisosaaminen
Celian palvelut: perustiedot	Celiaan liittyvä erityisosaaminen
sosiaalinen media (Facebook, Instagram, Twitter): perustiedot, osattava näyttää ja ohjeistaa	sosiaalinen media (Facebook, Instagram, Twitter): päivittäminen
mediakasvatus asiakaspalvelutilanteessa → kaikki edellä	

Yleisten kirjastojen laatusuosituksen mukaan yleinen kirjasto toteuttaa ja vahvistaa perusopetuksen ohella Suomen perustuslaissa todettuja kansalaisten sivistyksellisiä perusoikeuksia. Kirjastot ehkäisevät kansalaisten tiedollista syrjäytymistä ja vähentävät digitaalista informaatiokuilua, vahvistavat tasa-arvoisuutta, toteuttavat kansalaisten sivistyksellisiä perusoikeuksia, kehittävät heidän osaamistaan ja oppimistaitojaan sekä lisäävät osallisuutta ja hyvinvointia.

Mediakasvatus yleisissä kirjastoissa toteuttaa osaltaan opetus- ja kulttuuriministeriön kirjastopolitiikkaa. Tavoitteena on osallisuuden ja aktiivisen toimijuuden vahvistaminen. Mediakasvatus nojaa vankasti kirjaston perinteiseen arvopohjaan, yksilön tiedollisten ja sivistyksellisiin perusoikeuksien edistämiseen. Mediakasvatuksen avulla kirjastot edistävät yhdenvertaista pääsyä monikanavaiseen tietoon, tukevat omaehtoista oppimista ja opiskelua sekä vahvistavat mahdollisuuksia monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen.

Kirjaston tehtävä: Yhdenvertainen pääsy monikanavaiseen tietoon

Mediataidot, jotka kaikki hallitsevat paikallisesti	Edistyneemmät mediataidot → maakunnalliset vastuhenkilöt
asiakkaiden käyttämät yleisimmät laitteet ja järjestelmät (kannettavat, mobiililaitteet, käyttöjärjestelmät ja selaimet)	laitteisiin ja järjestelmiin liittyvä erityisosaaminen
yleisimmät mobiililaitteet (iPad, Samsung, Nokia/iOS, Android, Windows): peruskäyttö → mm. e-aineistot ja palvelut	laitteisiin liittyvä erityisosaaminen
sosiaalinen media (Facebook, Instagram, Twitter): perustiedot, osattava näyttää ja ohjeistaa	sosiaalinen media: sisällöt ja päivittäminen
kirjaston käyttämät pilvipalvelut (Google Drive)	pilvipalveluihin liittyvä erityisosaaminen
tulostus: perustiedot, osattava näyttää ja ohjeistaa	tulostus
mediakasvatus asiakaspalvelutilanteessa → kaikki edellä	mediakasvatus ryhmille → sovitut sisällöt ja palvelut
	sähköinen tiedotus ja viestintä → monipuoliset kanavat, sisällöt ja päivittäminen
	verkkoaineistot ja aineistojen digitointi

IFLA:n trendiraportin mukaan ”verkon opiskeluresurssien nopea globaali leviäminen lisää oppimismahdollisuuksia, tekee oppimisesta halvempaa ja helpommin saavutettavaa. Elinikäisen oppimisen arvostus kasvaa ja virallisten koulutusjärjestelmien ulkopuolisen ja arkioppimisen merkitys tunnustetaan”. Digitaaliset mahdollisuudet elinikäiseen oppimiseen ovat nyt ja tulevaisuudessa entistä keskeisemmässä roolissa, kun yhä useampi oppii uusia tietoja ja taitoja koko aikuisikänsä.

Painettu ja digitaalinen media ovat tärkeimpiä tiedon ja kulttuuristen sisältöjen välittäjiä. Sosiaalisen median aikakaudella media myös luo ja ylläpitää ihmisten ja yhteisöjen välisiä suhteita ja verkostoja. Kirjastot eivät voi ohittaa uudenlaista mediayhteiskuntaa. Mediakasvatus ottaa huomioon ihmisten tiedolliset ja kulttuuriset tarpeet. Uudet luku- ja kirjoitustaidot vahvistavat

mediayhteiskunnassa kansalaisvalmiuksia, jotka estävät tiedollista syrjäytymistä sekä lisäävät osallisuutta ja hyvinvointia.

Kirjastojen mediakasvatuksen voi hahmottaa medialukutaidon neljän perustavan osa-alueen kautta, joita ovat pääsy aineistoihin, sisältöjen analysointi ja arviointi sekä omien sisältöjen tuottaminen. Huomattavaa on, että useissa kirjastoissa monet kirjaston perinteiset tapahtumat ja kaikki kirjastopedagogiikka nähdään osana mediakasvatusta. Mediakasvatus ei ole sidottu ainoastaan sähköisten laitteiden käyttöön.

Kirjaston tehtävä: Omaehtoisen oppimisen ja opiskelun tukeminen

Mediataidot, jotka kaikki hallitsevat paikallisesti	Edistyneemmät mediataidot → maakunnalliset vastuuhenkilöt
tiedonhaun opastus	
verkkokirjasto: perustiedot, käyttö ja käytön opastus	verkkokirjasto: päivittäminen
e-aineistot: käyttö ja käytön opastus	e-aineistoihin liittyvä erityisosaaminen
Celian palvelut: perustiedot	Celiaan liittyvä erityisosaaminen
sosiaalinen media (Facebook, Instagram, Twitter): perustiedot, osattava näyttää ja ohjeistaa	sosiaalinen media: päivittäminen
asiakkaiden käyttämät yleisimmät laitteet ja järjestelmät (kannettavat, mobiililaitteet, käyttöjärjestelmät ja selaimet)	laitteisiin ja järjestelmiin liittyvä erityisosaaminen
yleisimmät mobiililaitteet (iPad, Samsung, Nokia/iOS, Android, Windows): peruskäyttö → mm. e-aineistot ja palvelut	laitteisiin liittyvä erityisosaaminen
kirjaston käyttämät pilvipalvelut (Google Drive)	pilvipalveluihin liittyvä erityisosaaminen
tulostus: perustiedot, osattava näyttää ja ohjeistaa	tulostus
mediakasvatus asiakaspalvelutilanteessa → kaikki edellä	
	verkkoaineistot ja aineistojen digitointi
	sähköinen tiedotus ja viestintä → monipuoliset kanavat, sisällöt ja päivittäminen

Kirjaston tehtävä: Mahdollisuus monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen

Mediataidot, jotka kaikki hallitsevat paikallisesti	Edistyneemmät mediataidot → maakunnalliset vastuuhenkilöt
verkkokirjasto: perustiedot, käyttö ja käytön opastus → aineistojen arviointi	verkkokirjasto: päivittäminen ja sisältöjen luominen
yleisimmät mobiililaitteet (iPad, Samsung, Nokia/ios, Android, Windows) peruskäyttö → oma tuottaminen ja sisältöjen luominen	laitteisiin ja ohjelmiin liittyvä erityisosaaminen
sosiaalinen media (Facebook, Instagram, Twitter): perustiedot, osattava näyttää ja ohjeistaa → oma tuottaminen ja sisältöjen luominen	sosiaalinen media: mediakasvatus ryhmille → oma tuottaminen ja sisältöjen luominen
mediakasvatus asiakaspalvelutilanteessa → kaikki edellä	mediakasvatus ryhmille → sovitut sisällöt ja palvelut

Luettavaa ja lisätietoja:

- Mediakasvatus yleisissä kirjastoissa:
http://suomenkirjastoseura.fi/files/Mediakasvatus/mediakasvatus_koko%20julkaisu%20netiss%2024%202%202014.pdf
- Monilukutaitoa kirjastosta:
<http://www.kirjastot.fi/sites/default/files/content/Monilukutaitoa%20kirjastosta.pdf>
- Kansalaisen kirjasto: <http://www.kirjastot.fi/sites/default/files/content/yleisten-kirjastojen-suunta-2016-2020-web.pdf>
- IFLA trendiraportti: http://www.kirjastot.fi/sites/default/files/content/ifla-trend-report_finnish.pdf